

je to popoldne kakor nalašč ter dalo gledati za malo časa svoja čuda. Ob 3. uri 45. min. zakril je gost oblak sonce z Venero vred. Tako se je končalo opazovanje redke prikazni, kakeršne še ne bodo videli niti naših otrok otroci.

M. V.

Slovenci v Severni Ameriki. Prijatelj našega lista nam piše iz Severne Amerike: 22. oktobra 1882. so se sešli v semenišči St. Francisca, v okraji Milwaukee, v državi Wisconsin, semeniški Slovanje, Čehi in Slovenci, da ustanove slovansko društvo. Početkom novembra je stopilo torej v življenje društvo „Slovansky Spolek“, kateremu je glavni namen oživljati, podpirati in razširjevati živelj slovanski v Ameriki, seznanjati svoje člane s književnostjo slovansko, skrbeti za njihovo učenje jezikom slovanskim in pripravljati jih na bodoči poklic duhovnikov slovanskih — Da se doseže ta namen, ustanovili si bodo slovansko knjižnico, ob sejah pa predavali svoje spise, vadili se v govorništvu, predstavljanji, i. t. d. Za starosta „Spolku“ je bil izvoljen za to najsposobnejši mož, Čeh g. Václav Ilija Koerner, kateri je pri prvi redni seji v 5. dan novembra 1882. pozdravljalje navzočne govoril o potrebi bralnih drpštev slovanskih ter posebno poudarjal, da so taka društva potrebna tu v Ameriki, polagal članom na srce, da naj bodoči duhovniki delajo v prosepah društev slovanskih, kajti društvo je vez, ki veže Slovana na Slovana; inace se Slovanje pogube med drugimi narodnostimi. V drugi seji v 12. dan novembra se je sklenilo po nasvetu Slovenca g. Ivana Solnea, da se naroči „Slovansky Spolek“ poleg družih českich listov tudi na dva slovenska, na „Ljubljanski Zvon“ in „Kres“ in da se vpiše v slovenski literarni društvi: Slovenska Matica in družba sv. Mohora. — Društveni jezik je slovenski in česki, a dovoljeno je predavanje v katerem koli drugem jeziku slovanskem. — V 30. dan novembra sem obiskal semeniške Slovane. Zanimanje za društvo je občno in pričakovati je, da bodo s časom vsi Slovanje, katerih je v semenišči nad 40, pristopili k društvu. To je v Ameriki prvo slovansko društvo, v katerem se čita, govori, predava in predstavlja tudi slovenski. Skromen je začetek, a po vztrajnosti bode napredek večji. V jedni prihodnjih sej bode predaval g. starosta S. Gregočičevo pesen „Soči“. Društveno gaslo pa bodi: Slavia for ever!

Daničić. Mnogi listi slovanski, med njimi tudi „Ljubljanski Zvon“ so poročali, da si je pokojni Daničić to pisateljsko ime pridejal po svoji umrši nevesti, hčeri Vuka Karadžića Štefanovića. O tej stvari piše prof. Arnim Pavič v zagrebškem „Pozoru“ dne 7. decembra: Kako se ostali govor sav vodilo oko Daničića, ja sam pitao, koliko je istine, što se ono kod nas novinama pronijelo, zašto je pokojnik u književnom svijetu taj pseudonim uzeo. Od profesora Boškovića doznasmo, da u toj priči nema ni slova istine. Vukova kei, koja mogaše Daničiću biti zaručena (ali u istinu to nije bilo), nije se ni zvala Danica i pokojnik je ono ime uzeo po Vukovu Almanaku Danici. U ovom je g. 1828. izašao Vukov članek o srpskoj etimologiji, i u povodu toga članka započeo je s Vukom književnu polemiku Svetić-Hadžić, pak je onda naš pokojnik braneći u „Ratu za srpski jezik i pravopis“ Vuka, uzeo ime Daničić, t. j. pristaša Vukove Danice.

„Matica Hrvatska“ je pred nekoliko tedni razposlala poročilo o svojem delovanji l. 1881., iz katerega posnemamo te črtice: Članov je imela l. 1881. 4.747 (tedaj do malega $\frac{3}{4}$ več nego naša!), letnih dohodkov 22.669 gld. 50 kr. in

vrhu tega znaša Matičina glavnica, od katere se trosijo samo obresti, 69.429 gld. 85 kr. Poročilo poleg navadnih društvenih stvari obseza tudi poziv na zbiranje hrvatskih narodnih pesnij, navodilo gg. poverjenikom in pravila „Matice Hrvatske“. Iz teh pravil omenjamo osobito tisto točko, ki pravi, da mora vsak matičar poverjeniku povrniti, kolikor je imel ta poštnih stroškov za knjige. Še važnejše se nam zdi določilo, da se Matičine knjige absolutno nikomur ne smejo poslati, kdor o pravem času ne plača svojega doneska. To določilo bi morala tudi naša Matica strogo in brez razložka in usmiljenja izvrševati. S tem, da je naša Matica prej po več let neplačane knjige pošiljala družabnikom in s tem, da uprave raznih novin slovenskih še zdaj pošiljajo svoje liste tudi takim naročnikom, ki ne plačujejo naročnine o pravem času, ali je tudi ne plačajo nikdar, izpridilo se je naše slovensko občinstvo tako, da je marsikdo silno razžaljen, ako mu ustaviš list, kadar mu poteče naročnina, ali ako mu ne pošlješ Matičinih knjig, za katere še ni plačal letnine. Ti čudni ljudje, ki ne vedó, da je točno plačevanje osobito pri literarnih podjetjih in zavodih prvi pogoj čvrstega razvoja, pri domačih knjigah in novinah takoj iščejo osebnih uzrokov, ako jim ne pošlješ še neplačane knjige; a preradi zabijo, kako strogo je to pravilo izvedeno n. pr. v Nemcih. Ako se ti ustavi nemšk časopis tisti dan, ko poteče naročnina, to se ti zdi prav naravno, a Slovenec bi ti ga moral pošiljati še na — upanje; če ne si hud! Nekoliko več reda bi se lahko navadili naši rojaki v tem oziru, da bi iz naših novin izginile večne tožbe in terjave o neplačani naročnini, ki našemu narodu niso na čast!

Storia del Montenero (Crnagora) di Giacomo Chiudina. Spalato, Zanoni 1882. 8°, 214 str. — Znani italijanski prelagatelj srbskih narodnih pesnij „zverizil“ je zgodovino Črnogore in jo posvetil vladajočemu knezu Nikoli I. To posvečenje odkriva pisateljeve namene, iz katerih se je lotil spisovanja črnogorske zgodovine po vseh mogočih dozdanjih virih in popotnih poročilih. Da je knjiga nekritično pisana, kaže že razvrstitev gradiva. Večkrat se ponavlja jedna in ista stvar (n. pr. na str. 66 in 101). V topografiji Črnogore je napravil pisatelj veliko zmešnjavo in zlasti nedostatno je opisal gore, tedaj poglobiti del Črnogore. Vplel je tudi več rečij, ki so le v daljši zvezi s povestjo te gorske države, n. pr. starejšo zgodovino Srbov, zgodovino Dobrovnika in Boke Kotorske za francoske okupacije ter naposled — per longum et latum — letošnje potovanje kneza Nikole v Rusijo. Pri knezu Petru Petroviću II. ponatisnil je ves obseg „Gorskoga vijenca“ iz svoje zbirke „I canti popolari slavi“. — Zlog je prav napet, časi bombastičen in poln patetičnih deklamovanj. O Avstriji ta knjiga ne govori posebno prijazno.

S. R.

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih, ter stoji: za vse leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 gld., za dijake po 4 gld. na leto.

Založniki: dr. I. Tavčar in drugovi. — Za uredništvo odgovoren: **Fr. Levco.**
Uredništvo: v Novih ulicah 5. — **Upravištvo:** na Marije Terezije cesti 5.

Tiska „Národna Tiskarna“ v Ljubljani.

spodobilo bi se, da bi ga domačini bolje podpirali, nego so ga do zdaj. Kako o njegovem zborniku sodijo nemški učenjaki, o tem svedoči pismo berlinskega prof. Wattenbacha, ki piše g. Šumiju tako: „Hochgeehrter Herr! Ihre Bemühungen um die Heimathkunde sind ohne Zweifel sehr verdienstlich, um so mehr, weil sie durch die Nationalitäts-Verhältnisse sehr erschwert werden. Es würde aber überall grosse Schwierigkeit machen, wenn nicht unmöglich sein, für eine solche Publication, welche doch immer nur einer geringen Anzahl geniessbar und verständlich sein kann, zahlreiche Abonnenten zu finden. Ich habe im „Neuen Archiv“ auf Ihre Publication aufmerksam gemacht und bin gern bereit es durch Praenumeration zu unterstützen.“

Berlin 14. April 1883.

W. Wattenbach m. p.

Plemeniti Prešerni. — V 3. zvezku letošnjega „Ljubljanskega Zvona“ na 208. strani sem objavil, da se je nahajala v prvi polovici 18. stoletja neka plemenita rodovina Prešern, z naslovom „zum Heldenfeld“. Naslov „zum Heldenfeld“ označuje baje junaštvo prvega pridobitelja tega naslova, ker ne morem najti kraja s tem imenom. Na pokopališču fare Brezoviške pri Ljubljani pa nahajamo nagrobni kamen z naslednim napisom: Hier ruhen Herr Johann Prešern, gestorben am 17. Juni 1814 und dessen Gattin Frau Maria Prešern, gestorben am 12. November 1837. Gewidmet von ihrem dankbaren Sohne Franz Prešern, Ritter von Heldenfeldt. Oče tega Franca Prešerna je bil navaden kmet in kakor sem zvedel, nekje pri Lescah na Gorenjskem doma. S prebrisanostjo in marljivostjo sta si Janez in za njim Franc veliko premoženje (okoli 80 tisoč forintov) pridobila. Franc je imel dva sina in hčer. V zadnjo se je zaljubil neki častnik plemenitaš, in ker se ni mogel s kmetico zaročiti, dasi tudi je gosposko obleko nosila, zato je posređoval, da je nje oče plemenitaštvo zadobil.

Iz naslova je razvidimo, da je prva rodovina plemenitašev izmrila in da je bil stari naslov novi rodovini podeljen. Prvi plemenitaši Prešerni niso imeli dežlanstva. Visokočestiti gospod župnik iz Brezovice pa mi je o tem naslednje vrstice podal: „Plemenit je še le Franc Prešern okoli leta 1863. postal, bil je velik posestnik na Brezovici pri Škandru, leta 1848. je posestvo prodal ter se v Gradec, pozneje na Dunaj preselil; ali še živi, ni mi znano.“ Od družega vira sem zvedel, da sta ga njegova sinova ob vse premoženje spravila, da je po polnem obubožal in da se že deset let ne vé, kje zdaj biva.

Fr. Šumi.

Zavratnica-Cravatte. V preizverstni Weigandovi knjigi „Deutsches Wörterbuch“, Giessen, 1878, I. Th. čitamo na 334. strani to zanimljivo drobtinico: „die Cravatte (v = w), Pl. — n: steife Halsbinde. — Früh im 18. Jahrh.; das franz. die cravate, welches in der ersten Hälfte des 17. Jahr. gebildet aus dem Volksnamen Cravate, Cröate, (älter nhd. Krabat), indem man von den Kroaten jene Halsbekleidung entlehnte, weshalb sie auch ital. croáta neben die cravatta heisst.“

Hrvatje smejo ponosni biti, da so omikanemu svetu dali jednega najimenitnejših in najelegantnejših delov človeške obleke.

Hrvaška književnost. — Znani nabiralec narodnega blaga, Vuk Vrčević, izdal je v Dubrovniku „narodne basne“, ki jih je nabral po Boki, Črni Gori, Dalmaciji in Hercegovini. Cena tej prezanjmljivej knjižici je 50 nv. — I. Despot je iz angleškega preložil imenitni poučni spis „Značaj“ od S. Smilesa. Hrvaški

prevod v knjižici od 257 stranij je tiskan v Zadru v založbi Dalmatinske Matice, a stoji 80 nv. — V Zagrebu je prišla na svetlo lepa pripovedka za mladino „Učitelj v Jabukovcu“, ki jo je spisal ljudski učitelj Josip Klobučar. Cena 45 novih. — Neimenovan pisatelj Veseljaković v Zagrebu izdal je „Hrvatskega veseljaka“. Cena 20 novih. — Ruski roman „Nov“ od Turgenjeva je v Zagrebu prišel na svetlo v hrvaškem prevodu od Lovrenčevića. Cena 1 for. — Že v predzadnjem „Zvonu“ smo povedali, da zaslužna zagrebška knjižara „Kugli i Deutsch“, kateri je tudi jugoslovanska akademija poverila prodavanje svojih knjig, izdava „Hrvatsko biblioteko“, zbirko zabavnih in poučnih spisov v malih snopičih po 15 novih. Veselo znamenje za razvoj hrvaške književnosti je to, da ima ta biblioteka malo ne dve tisoči naročnikov. Od zadnjega našega poročila sta zopet dva zvezka zagledala beli dan, od katerih nam 6. knjiga podaje Shakespearovo tragedijo „Romeo i Julija“ v prevodu ranjcega Šenoe, a 7. knjiga „Nješto iz lovčevih zapisaka“ od Turgenjeva v prevodu Brlekovića. Po petnajst novih krajcarjev so takšne knjižice pač vredne in mogle bi se tudi po Slovenskem razpečati. — Te dni pa se je v Zagrebu odprla nova „Hrvatska knjižara“ (Grünhut i drugovi), ki bode zalagala in prodajala prav same hrvaške in druge slovanske knjige. V njeni založbi izhajata „Hrvatska Vila“ in „Modni List“, a zdaj namerava izdavat omenjeni „Hrvatski biblioteki“ podobno zbirko ali „Univerzalno biblioteko“, snopič po 12 novih. Prvi zvezek je že prišel na svetlo in ima v sebi „Pjesme u prozi“ (ali, kakor se mora po najnovjšem pravopisu slovenskem pisati: v prosu — in der Hirse!) od Turgenjeva v prevodu Matičevem. Tudi to podjetje priporočamo Slovencem. — Na Sušaku izhajajo v snopičih „Sgođe Gil Blasa Santilanskega“ od Lesagea, ki jih je iz francoskega na hrvaško preložil Ivan Širola. — Da povemo vse nove prikazni na književnem polju hrvaškem, naj omenimo še dve novi izvirni igri, ki sicer nista tiskani, ali sta se te dni igrali na zagrebškem gledališču. Prva je vesela igra „Kita cvieća“ v jednom dejanji od neimenovanega pisatelja, a druga je drama „Maja“ v štirih dejanjih od mladega pisatelja Roraverja. Obe igri je kritika slabo sodila, ali poslednji pisatelj je pokazal v posameznih prizorih, zlasti v prvem dejanji, mnogo dramatične zmožnosti in nadjati se je, da bode s časom pisal prav dobre igre. — Mladi pesnik A. Harambašić, ki je izdal zadnjič omenjene „Ružmarinke“, oglasil je, da bode izdal nov zvezek svojih pesnij „Slobodarka“, ako bode dovolj naročnikov. — Drugi mladi pisatelj Ant. Pukler želi naročnikov, da bi mogel izdati drugi zvezek „ženitbenih običaja u Hrvata“; a da bi to imenitno delo mogel nadaljevati, namerava prepotovati Dalmacijo in Hercegovino, da bi tudi v teh hrvaških krajih nabral potrebnega gradiva. — Naposled nam je poročati še o tretjem napovedanem delu, ki ga snuje Milan Grlović v Križevcih. Leta 1885 bode namreč petdeset let, kar je Gaj hrvaško književnost vzbudil k novemu življenju. Ta preimenitni jubilej nameravajo Hrvatje dostojno praznovati, in že zdaj premišljujejo, kako. Velik shod hrvaških in tudi družih južno-slovanskih književnikov bo jedro te svečanosti, kateri na čelo se misli postaviti jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti. V isti namen hoče torej Grlović sestaviti velik „hrvatski životopisni rječnik“ vseh mož, ki so si zadnjih petdesetih let pridobili le količkaj zaslug za razvoj hrvaške knjige in omike sploh.

Ravnokar smo sprejeli knjige „Matice Hrvatske“ za leto 1882. Kakor doslej vsako leto, dobodo matičarji tudi letos šestero knjig razne vsebine, od katerih je I. del Smičiklasove hrvatske poviesti sam toliko vreden, da bi bili udje prezadovoljni, če tudi ne bi bili dobili nobene druge knjige. Čestiti „Zvonovi“ čitatelji vedó, da je hrvaška Matica že leta 1879. izdala II. del te Smičiklasove zgodovine, ki nam prav zanimljivo pripoveduje zgode in nezgode hrvaškega naroda od leta 1526—1848. Vse stranke so veselo pozdravljale to preimenitno in že davno pogrešano knjigo in le jedno željo bilo je čuti iz ust vsacega domoljuba, da bi Matica kar najpreje izdala tudi I. del. Te dni se je ta splošna želja izpolnila. Na 756. straneh velike osmerke podaje nam prof. Smičiklas vse dogodbe, ki se tičejo hrvaškega naroda in hrvaških dežel od najstarejših časov do leta 1526. Ni treba nam poudarjati, da bode ta knjiga bolj nego vsaka druga ukrepila narodno zavest in narodni ponos. Ne le Hrvat, tudi omikani Slovenec ne bi nobeden smel biti brez te tolikanj poučne in koristne knjige. Veselo znamenje je, da učeni gosp. pisatelj zdaj nikakor ne misli odložiti peresa, marveč se že pripravlja na novo večje izdanje te svoje zgodovine. Bog daj srečo! — Druga letošnja knjiga Matice Hrvatske so „Novovjekski izumi“ I. del. Zunanja oblika te lične knjižice nam ob enem priča, kako se je zadnja leta lepo povzdignilo hrvaško tiskarstvo. V uvodu nam g. dr. Kišpatić podaje kratko sliko kulturne zgodovine, a potem nam g. prof. Šah razlaga petnajst najimenitnejših iznajdeb, katere pojasnuje 198 podob. — Gosp. Ferdo Becić, ki je že v mnogih svojih pripovedkah mično in verno opisal življenje v nekdanji vojaški krajini, spisal je letos za Matico roman „Zavjet“, v katerem nam kaže novo podobo junaškega krajišnika. Repertoiru narodnih gledaliških iger je Matica letos dodala dve novi izvirni komediji Evgena Tomića, „Novi red“ in „Gospodin autor“. Gosp. Tomić je najboljši in najrodovitnejši pisatelj hrvaških veselih iger, in preverjeni smo, da se bosta ta nova njegova ploda občinstvu ravno tako prikupila, kakor vsi dozdani, a opozorujemo nánja tudi slovensko dramatično društvo. — Tem izvirnim delom pridružila sta se dva prav zanimiva preveda. Duhoviti pisatelj gosp. Josip Miškatović pohrvalil je najnovejši ruski roman Turgenjevljev „Klaro Milićevo“, kateri je dodal kratko in dobro razpravo o novejši ruski literaturi. Mladi pisatelj Aleksander Tomić pa je iz poljskega preložil Kraszewskega pripovedko „Kolibar“ ter v uvodu izpregovoril nekoliko besed o življenji in delovanji tega slavnega poljskega pisatelja. Vse te knjige podaje Matica Hrvatska svojim udom za leto 1882. Nekateri se čudijo, kako Matica toliko premore, drugi pa jej očitajo slabo gospodarstvo, češ, da bo zabrela v dolgove, da bode svoje ude preveč razvadila in naposled opešala. Vse to ne moti Matičinega odbora, ki si je v svesti, da je izvršil svojo dolžnost, da bolje ne bi mogel. Glavni namen Matičin je, da širi med narod kar največ knjig in da ž njimi vzgoji čim dalje tem več čitateljev hrvaških knjig sploh. In res, bolj ko napreduje Matica, bolj se tudi množe knjige, ki jih zalagajo posamezni knjigarji. Za primer naj povemo le to, da se „Hrvatska biblioteka“ tiska v 2000 iztisih, in vkljub tolikemu številu so prvi zvezki že čisto razprodani. Pa nismo še vsega povedali, kar je Hrvatska Matica v minulem društvenem letu storila za razvoj hrvaške književnosti, kajti založila je tudi tretji zvezek „prevodov grških in latinskih klasikov“ ter ravno-

kar izdala v dobrem Maretičevem prevodu in v jako ukusni vnanji obliki celo Homerovo Ilijado, katero svojim udom in dijakom prodaje po 1 goldinarji, drugim pa po 1 gl. 50 kr., torej bolj po ceni, nego je nemški prevod. Razven tega dala je Hrvatska Matica v Lipskem tiskati 24 prekrasnih hrvaških pesem za petje in glasovir od znanega umetnika Zajca ter jih udom prodaje po 1 gld., drugim po 1 gld. 50 novč. — Zdaj, ko je nekoliko upanja, da se bodo slovenskim knjigam odprla vrata tudi v srednje šole, treba, da se oziramo tudi na hrvaške šolske knjige, in to tem bolj, ker so hrvaške srednje šole prav tako uravnane, kakor cislitavske ter imajo skoro povsem iste učne knjige. Zlasti pisatelji slovenskih šolskih knjig bi se morali seznaniti s podobnimi hrvaškimi, ki so se v zadnjih dvajsetih letih kaj lepo opilile ter imajo že precej stalno znanstveno terminologijo. Te dni je prišlo na svetlo tretje izdanje „Zemljopisa“ za nižje razrede srednjih šol od prvega hrvaškega geografa dr. Matkovića, ki je to knjigo iz nova predelal po najnovejših virih in po mnogoletnih svojih skušnjah v šoli. Ob enem je prišlo na svetlo tudi tretje hrvaško izdanje Pokornovega „Bilinstva“ za šole po 12. nemškem izdanju. — Zanimljive za poznavanje bosenskih razmer sta dve knjižici, ki sta ji spisala dva znana domoljuba in hrvaška pisatelja v Bosni, oba redovnika sv. Frančiška. Gosp. Martić v svojih „Osvetnicah“ (VII. zvezek) opeva dogodbe avstrijske okupacije leta 1878, gosp. Batinić pa je opisal „djelovanje Franjevacu u Bosni in Hercegovini za prvih šest viekova njihova boravka“. Ker razni tuji pisatelji hote in nehote o teh deželah trobijo v svet mnogo neresničnega, posebno dobro sta došli te knjižici. — Ravno kar so se dotiskale pesmi obdarovanega in prerano umrlega pesnika Palmovića ter se za 1 gld. dobivajo v vsaki knjižarni. Ker so v našem veku pravi, dobri pesniki redka prikazen, bode vsak prijatelj pesništva rad segel po tej lepi knjigi. — Dasi koristni, vendar so v naši in hrvaški književnosti dobri potopisi še zmerom redki. Zato je gosp. Veber pravo zadel, da je pohrvalil prezanimljivo knjigo „Carigrad“ od znanega talijanskega potopisca de Amicisa; a ker je gospod prelagatelj eden prvih hrvaških stilistov, priporočamo to knjigo zlasti onim Slovencem, ki se žele izuriti v hrvaškem jeziku. Knjiga velja 1 goldinar. — V lepi knjigi omeniti nam je tudi Lamartinovo „Graziello“, ki jo je iz francoskega pohrvalil g. Orešković, a tiskal Pretnar v Karlovcu. — Od „Hrvatske biblioteke“ prišel je na svetlo 8. zvezek, v katerem je tiskan Bonetijev prevod talijanske pripovedke „Kod prozora“ od Castelnove; od „Universalne biblioteke“ pa je 2. zvezek prinesel Kokotovićeve „Crtice“. — Prof. dr. Lobmayer, ki v novejšem času marljivo spisuje male zdravstvene razprave za večje občinstvo, priobčil je zopet novo brošurico „Moda i zdravlje“. Mislimo, da bi podobni spisi iz strokovnjaškega peresa tudi slovenskemu čitateljstvu dobro došli. Kako se na Hrvaškem razcvita literatura za mladino, priča nam četvero novih knjižic, ki so v minulem meseci zagledale svet. Prva je „Šolski vrt u selu“ od Trstenjaka, a druga zove se „Poslanstvo djece“ ter je namenjena posebno staršem in odgojiteljem. Ljudevit Tomšić je izdal prvi zvezek „Izabраниh pripovjesti hrv. mladeži“, a učitelj Lepušić je izvirno napisal „Sto basen.“

Die Serben-Ansiedlungen in Steiermark und im Warasdinser Grenz-Generalate von Prof. Dr. H. J. Bidermann. (Separat-Abdruck aus den Mitthei-